

Муниципальное автономное образовательное учреждение
«Лицей-интернат №2» Московского района г. Казани

Рассмотрено
на заседании МО
Протокол №
«26» 08 2020г.

СОГЛАСОВАНО
Зам. директора по ВР
 А.М. Хабибуллина
«24» 08 2020г.

УТВЕРЖДАЮ
Директор лицея-интерната №2
 Б.Х. Гиниятуллин
«26» 08 2020г.

Рабочая программа
объединения дополнительного образования
«Татарча да яхшы бел»

возраст обучающихся 11-16 лет
срок реализации 1 год

Составитель Хаббанов И.И.
педагог дополнительного образования

Казань 2020

1.Эчтәлек.....	2
2. Аңлатма язуы	3
3. Программаның эчтәлеге.....	4-5
4. «Татарча да яхшы бел» түгәрәген календарь –тематик планлаштыру	6-9
5. Методик әдәбият	10-11
6. Календарь –тематик планлаштыруга төзәтмәләр кертү бите	12

Аңлатма язуы

«Татарча да яхшы бел» түгәрәге программасы 8-10 нчы сыйныфта укучы рус телле балаларга туган (татар) телендә тирәнтен белем алу өчен төзелгән. Элеге программа 157,5 сәгатькә исәпләнгән. Ул атнага 3 тапкыр үткәрелә һәм 90 минут дәвам итә. Программа берничә теманы үз эченә ала. Аларның һәркайсында төрле эш формалары һәм ысуллары: лекция, семинар, әңгәмә, укучыларның мөстәкыйль, гамәли һәм ижади эшләр кулланыла. Программادا тәкъдим ителгән темалар укучылар өчен кызыклы, аларны ижади эзләнәргә, фикер йөртергә өйрәтә.

Түгәрәк программасының максаты:

Рус телле укучыларга бәйләнешле сөйләм телен үстерү, татар халык авыз ижаты белән таныштыру, аларны өйрәнүдә милли төбәк компоненты куллану.

Дәүләт теле буларак татар теленең аралашу даирәсен киңәйтү, аның дәрәжәсен күтәрү, телгә мөнәсәбәттә ихтирам тәрбияләү. Укучыларда жаваплылык хисе тәрбияләү, бер-береңә игътибарлы булуны, ярдәм итүне үз максат итеп кую.

Программаның бурычлары:

Татарстан төбәгендә яшәп, жирле халык белән аралашкан укучыларны төбәкнең әдәби-мәдәни байлыгы белән якыннан таныштыру, татар халык авыз ижаты турында тулы күзаллау булдыру, татар әдипләренең ижатларын аңларга, Россиядә яшәүче халыкларның уртаклыкны аңлау, аларны үстерү һәм киңәйтү. Туган як. Туган туграк. Туган төбәк. Бу сүзләр өлкән яшьтәге кешеләр өчен генә түгел, һәр сабий бала өчен дә газиз һәм кадерле булырга тиеш. Туган якның табигате, аңа бәйле кызыклы фактлар, аның тарихы, халкының көнкүреше, гореф-гадәтләре, милли йолалары балаларга белем һәм тәрбия бирүнең состав өлешенә әверелеп китте.

Программа укучыларда үз республикаң, районың, авылың тарихына, халыкның сакланып калган мәдәни хәзинәләренә мөхәббәт, балаларда гаиләдәге гореф-гадәтләр һәм изге әйберләр, туган төбәкнең мәдәни мирасына сакчыл караш тәрбияләү мөмкинлекләрен исәпкә алып эшләнде.

Курсны үзләштерүнең көтелгән нәтижәләре:

- теленең аваз составын, грамматикасын, орфоэпия кагыйдәләрен, пунктуациясен дөрес куллана белүгә ирешү ;
- халык акылы, тормыш яме, яшәү көче чыганагы булган халык авыз ижаты турында мәгълүматлы булу;
- әсәрләренең жанрын аера белү;
- әкият эчтәлеген сөйли белү;

- сөйләмдә мәкаль-әйтемнәр кулланырга өйрәнү;
- халык уеннарын өйрәнү;
- татар телендә кечкенә әсәрләрне сәхнэләштерү;
- төркемдә партнер белән эшли белү;
- баланың үз эшенә билге куя белүе.

Программаны тормышка ашыру барышында төркемдә һәм коллективта эшләү формалары кулланыла. Бу формалар аралашу сәләтен үстерү өчен файдалы.

Эш барышында балаларының яш үзенчәлекләренә туры килә торган төрләргә зуррак урын бирү күздә тотыла. Бу – фонетика, грамматика, сүз төркемнәре, татар халык авыз ижаты белән танышу, ижат итү һ.б.

Тематик бүленеше

№	Түгәрәк темасы	Сәгать саны
1	Кереш дәрес. Программа белән таныштыру	4.5
2	Тел бүлекләре	27
3	Балалар фольклоры	28
4	Мәгърифәтчеләр	4.5
5	Атамалар дөньясына сәяхәт	9
6	Уем - тел очында	9
7	Халкыбызның күңел жәүһәрләре	9
8	Ямьле балачак	13,5
9	Тукай теле – бөек тел.	15
10	Ижади эшләр	37,5

1. Кереш дәрес. Программа белән таныштыру.

Балаларны кызыксындыру, татар халкының бай хәзинәләре аша татар теленә бөеклегенә инандыру, телне өйрәнү мохитен тудыру.

2.Тел бүлекләре.

Исем, сыйфат, сан, рәвеш, алмашлык, фигыль турында мәгълүмат бирү. Фонетика, морфология, синтаксис, пунктуация бүлекләренә нәрсә өйрәнүен аңлату.

3.Балалар фольклоры.

Балалар фольклоры турында төшенчә бирү, китаплар белән таныштыру. Тизәйткечләр, санамышлар, табышмаклар, мәкальләр, әйтемнәр, җырлар

жыю, уеннар уйнау. Жырлар өйрәнү. (“Кояшлы ил”, “Әйлән- бәйлән” һ.б. балалар сайлавы буенча). Татарча мезәкләр уку.

4. Бөек мәгърифәтчеләребез

Бөек мәгърифәтчеләребезнең хезмәтләре белән танышу, бүгенге көндә алар күтәргән проблемалар чишелеше.

5. Атамалар дөнъясына сәяхәт

Авыллар, шәһәрләр тарихы белән танышу, шәжәрә төзүгә эзерлек эше алып бару, шәжәрә төзү. Кайбер татар исемнәре белән танышу. Мәгънәләрен билгеләү.

6. Уем - тел очында.

Башваткычлар чишү, аларны төзү. Газета битләрендә басылган кроссвордларны чишү. Ребуслар чишү.

7. Халкыбызның күңел бизәкләре.

Татар халык бәйрәмнәре турында мәгълүмат бирү. “Сөмбелә”, “Нәүрүз”, “Сабантуй”, “Карга бәйрәме” бәйрәмнәрен үткәрү өчен эзерлек эшләре алып бару.

Татар халкының милли киёмнәре белән таныштыру. Киём әдәпләре турында әңгәмә оештыру.

8. Ямьле балачак

“Сабыйга”, “Салават күпере” журналлары белән таныштыру. Әсәрләр уку. “Бала” сайтынан әкият-мультифильмнар карау. Әкият сайлап алып сәхнәләштерү яки курчак театры оештыру. Татар телевидениесе турында әңгәмә оештыру. Татарча тапшырулар турында мәгълүмат бирү. Татарча мультифильмнар карау.

9. Тукай теле- бөек тел.

Татар теле турында әйтелгән “канатлы сүзләр” белән таныштыру. Телләр белүнең әһәмиятен аңлату.

10. Ижади эшләр.

Укучыларны ижади эшләргә жәлеп итү, мезәк, хикәя, шигырь язу. Укучылар ижатыннан папка яки күргәзмә ясау.

«Татарча да яхшы бел» түгәрәген календарь –тематик планлаштыру

№	Түгәрәк темасы	Сәгать саны	Дәрес тибы	План буенча	факт
	Кереш дәрес. Программа белән таныштыру	4,5		1нче атна	
1	И туган тел, и матур тел.	1,5	әңгәмә, хикәя төзү	1нче атна	
2	Мавыктыргыч татар теле	3	әңгәмә, уен	1нче атна	
	Тел бүлекләре	27			
3	Фонетика	3	әңгәмә	2нче атна	
4	Тел күрке – сүз.	1,5	әңгәмә	2нче атна	
5	«Исемнәр дөньясы»нда.	1,5	әңгәмә, уен	3нче атна	
6	“Фигыльләр иленә сәяхәт”	3	әңгәмә, уен	3нче атна	
7	“Саннар иленә сәяхәт”	3	әңгәмә, уен	4нче атна	
8	“Сыйфат тукталышы”нда	1,5	әңгәмә, кроссворд	4нче атна	
9	Рәвеш тә кызыклы икән.	1,5	әңгәмә, уен	5нче атна	
10	Алмашлык.	3	әңгәмә,тест	5нче атна	
11	Кызыклы грамматика.	3	кроссвордлар төзү, чишү.	6нчы атна	
12	Синтаксис.	3	әңгәмә	6_7нче атна	
13	Пунктуациянең кыен очраклары.	3	әңгәмә	7нче атна	
	Балалар фольклоры	28			
14	Балалар фольклоры.	1,5	уку, әңгәмә	8 нче атна	
15	Татар халык әкиятләре. “Әкият сөйлим, тыңлагыз!”	3	Әңгәмә, ижади, өстәмә әдәбият белән эш	8нче атна	
16	Укысаң – белерсең... Татар халык әкиятләре	3	әңгәмә		

17	Мәкальләр. Әйтемнәр.	1,5	әңгәмә, уен	9нчы атна	
18	Тел көрмәкләндергечләр	1,5	әңгәмә, уен		
19	Мәсәлләр	3	Уку, әңгәмә	10нчы атна	
20	Мәзәкләр. “Елмайыйк, көлик әле!”	3	Әңгәмә, өстәмә әдәбият белән эш		
21	Минем тормышымда мәзәк	1,5	әңгәмә, ижади дәрәс	11нче атна	
22	Такмаклар, такмазалар.	1,5	әңгәмә		
23	Табышмак – бил альшмак	1,5	Табышмаклар әйтешү		
24	Шарадалар, шигъри табышмаклар.	1,5	әңгәмә, уен, табышмаклар уйлау	12нче атна	
25	Балалар өчен татарча жырлар.	1,5	Таныштыру		
26	Без жырлар яратабыз. “Жырлап ачыла күңел!”	1,5	Жыр тәкъдим итү, сайлау		
27	Жырсыз кеше — канатсыз кош. Татар жырлары	1,5	әңгәмә	13нче атна	
	Мәгърифәтчеләр	4,5			
28	Р.Фәхрәтдин үгет- нәсыйхәтләре.	3	Әңгәмә, уку		
29	Каюм Насыри хәезмәтләре.	1,5	Әңгәмә, уку	14нче атна	
	Атамалар дөнъясына сәяхәт	9			
30	Атамалар дөнъясына сәяхәт.	1,5	әңгәмә		
31	Минем исемем-минем язмышым. Татар исемнәре	1,5	әңгәмә		
32	Безнекеләр ... (шәжәрә төзү)	1,5	шәжәрә төзү, аңлату, әңгәмә	15нче атна	

33	Казан шәһәре буенча экскурсия.	4,5	әңгәмә	16атна	
	Уем - тел очында	9			
34	Уем - тел очында.	1,5	әңгәмә		
35	Ребуслар.	1,5	әңгәмә, ребуслар чишү		
36	Башваткыч – баш ваткычмы?	1,5	Әңгәмә, башваткычлар чишү	17нче атна	
37	Үзез кроссвордлар төзү.	1,5	Әңгәмә, кроссвордлар төзү, чишү		
38	Ватаным Татарстан” газетасы битләрендә басылган башваткычлар	1,5	әңгәмә, кроссвордлар төзү, чишү		
39	Белем укудан башлана	1,5	әңгәмә	18нче атна	
	Халкыбызның күнел жәүһәрләре	9			
40	Халкыбызның күнел жәүһәрләре	1,5	әңгәмә		
41	Халкымның күнел бизәкләре. Милли киёмнәр	1,5	әңгәмә		
42	Татар халык ашлары	1,5	Әңгәмә,	19 нчы атна	
43	Татар халык бәйрәмнәре	1,5	әңгәмә		
44	“Сабантуй” бәйрәме.	1,5	Уен		
45	Бәйрәмнәр кирәк безгә дә, бәйрәмнәр кирәк сезгә дә	1,5	Уеннар уйнау, жырлар жырлау, әңгәмә	20нче атна	
	Ямьле балачак	13,5			
46	Татарча балалар журналларына күзәтү.	1,5	әңгәмә		
47	Татарча балалар журналларына күзәтү (“Сабыйга”, “Салават күпере”).	1,5	Әңгәмә, газета, журнал материалларын туплау		
48	Хыял дөнъясында	1,5	әңгәмә	21нче атна	

	Татар телевидениесе				
49	Курчак театрына виртуаль сәяхәт. “Күчтәнәч” тапшыруын алып баручы.	1,5	Әңгәмә, өстәмә әдәбият белән эш		
50	“Бала” сайтынан әкият-мультфильмнар карау	1,5	Интернеттан файдалану		
51	Татарча мультфильмнар карау.	1,5	Әңгәмә	22нче атна	
52	Без артистлар булабыз.	1,5	Рольле уеннар, уку		
53	“Күмәч”, “Кызыл калфак” әкиятләрен сәхнәләштерү	3	Ижади эш, рольле уен	23нче атна	
	Тукай теле – бөек тел.	15			
54	Тукай теле – бөек тел.	1,5	әңгәмә		
55	Татар теле – дуслык теле	1,5	әңгәмә, шигырьләр уку, язу		
56	Тел турында «канатлы сүзләр».	1,5	Әңгәмә, уен	24нче атна	
57	Телләр белгән – илләр гизгән.	3	әңгәмә		
58	Тел кешене дус итә.	1,5	әңгәмә	25нче атна	
59	Тукай теле – бөек тел.	3	әңгәмә		
60	Татар теле – дуслык теле	3	әңгәмә, шигырьләр уку, язу	26нчы атна	
	Ижади эшләр	37,5			
61	Ижади эшләр	3	Ижади эш	26-27нчы атна	
62	“Могҗизалар кыры” уенын үткәрү	3	Уен		
63	Тапкырлар һәм зирәкләр бәйгесе.	1,5	КВН	28нче атна.	
64	Викторина “Татар теле дөнъясында”	3	Ижади сүз остаханәсе, уен		

65	И ямьле жэй – күңелле чак	4,5	Ижади эш	29-30нчы атна	
66	Яшь шагыйрьләр – безнең арада.	1,5	Шигырь язучу, әңгәмә		
67	Яшь прозаикларга сүз бирелә	3	Хикәя язучу	31нче атна	
68	Яшь драматурглар каләмнәрен сыныйлар	9	Ижади эш	32-33нче атна	
69	Без әкият язучыбыз.	6	Әкият язучу		
70	Йомгаклау	3	Әңгәмә	34-35нче атна	

Кулланылган әдәбият:

1. <http://zig65zulya.fo.ru/file/6704> балалар җырлары.
2. <https://edu.tatar.ru/page2593.htm/cors/> татарча мультфильмнары.
3. http://mon.tatarstan.ru/rus/file/pub/pub_125105.pdf әкиятләр.
4. <http://tatardeti.blogspot.de/> әкиятләр.
5. <http://tt.wikibooks.org/wiki/Wikibooks:> әкиятләр.
6. <http://clipiki.ru/video/6578/Multik-pro-Tatarstan>

№	Исеме
1	Татар теле һәм әдәбияты .Казан ,Татарстан китап нәшрияты.- 2011
2	Татар телен өйрәнүчеләр өчен текстлар,Казан “Яңалиф” нәшрияты.- 2004
3	Сборник правил по татарскому языку для русскоязычных учащихся. Казань, Издательство “Гыйлем”.- 2008
4	Р. Р. Нигъмәтуллина татар теле өйрәнүчеләргә кагыйдәләр күнегүләр. “Мәгариф” нәшрияты.- 2004
5	Р. З. Хайдарова Сборник ситуативных упражнений по татарскому языку для русскоязычных учащихся. Набережные Челны,- 1998
6	Гыймадиева Н. С., Галләмова Р. В. Уйларыбыз ак кәгаздә... сочинениеләр. Казан ,“Гыйлем” нәшрияты .-2008
7	Нажия Гыймадиева Имтиханнар өчен сочинениеләр, Казан, “Яңалиф” нәшрияты йорты 2003
8	Я. Х. Абдрахманова Татар теленнән бәйләнешле сөйләм үстөрү дәрәсләре 5-7 Казан, “Мәгариф” нәшрияты.- 2003

9	Р.Миңнуллин . Дөнъядагы иң зур алма, Казан:Татар.кит.нәшр., 1992
10	Р.Ягъфәров Кәжә-мәкәржә.Казан: “Мәгариф” нәшрияты, 1994
11	Зарипова Ф. “Бала бишеге- гомер ишеге” Мәкальләр,табышмаклар, сынамышлар. – Яр Чаллы: “Идел-йорт”, 2000.
12	Мингазова Л.И., Мияссарова И.Х. Татар балалар әдәбиятыннан хрестоматия. 1нче том. - Казан: Хәтер(ТаРИХ), 2003
13	Мингазова Л.И., Мияссарова И.Х. Татар балалар әдәбиятыннан хрестоматия.2нчетом.-Казан:Хәтер (ТаРИХ), 2003
14	Зарипова Ф. “Бала бишеге- гомер ишеге” Мәкальләр,табышмаклар, сынамышлар. – Яр Чаллы: “Идел-йорт”, 2000.
15	Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. 3 томда. – Казан: Татар.кит.нәшр., 1977, 1979, 1981.
16	Исәнбәт Н.С. Татар халык мәкальләре. 3 томда. – Казан:Татар.кит.нәшр., 2010.
17	Ибраһимова Ф.И., Балалар әдәбияты. Хрестоматия.- Казан: Мәгариф, 2004 – 397
18	Исламов Ф.Ф. Әдәби викториналар – әдәбиятка, сәнгатькә мөхәббәт тәрбияләүдә кыйммәтле чара. – Казан, 2005.
19	Хуҗиәхмәтов Ә. Н.: “Мәгърифәт йолдызлыгы”. – Казан: “Мәгариф” нәшрияты, 2002. – 173 -174, 186 -197 битләр.
20	Р. Ә. Шакирҗанов, А. И. Нарбеков, Ф. Р. Шакирҗанов: ”Мәшһүр татар галимнәре”. – Казан: “Идел-Пресс полиграфия нәшрият комплексы, 2011. – 16-17, 21-22 битләр.
21	Вагыйзов С.Г. Кызыклы грамматика.Казан: Татар.кит.нәшр., 1980

